

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 8 febr. 1935 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående begränsning av arbetstiden för i skeppstjänst anställda.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 333, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Brädefors* och *Hagberg* i Luleå hemställt, dels att riksdagen måtte besluta, att arbetstiden för i skeppstjänst anställda med undantag för befälhavare ombord å fartyg med mer än två mans besättning skall begränsas till 48 timmar per vecka, dels ock att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om genomförande snarast möjligt av sådana ändringar i nu gällande arbetstidslagstiftning, som motsvara nämnda beslut.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser om sjöarbetstid återfinnas i *lagen den 13 juli 1926* (S. F. S. nr 398) *om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbetstidslagen)* i dess genom lagen den 13 juni 1930 (nr 218) ändrade lydelse. I sjöarbetstidslagen givas detaljerade bestämmelser om arbetstid för särskilda kategorier av sjöfolk vid olika slag av arbeten.

Sjöarbetstidslagen gällde ursprungligen endast för tiden från och med år 1927 till och med år 1930, men genom ovannämnda lag av den 13 juni 1930 utsträcktes tiden för dess giltighet med tre år eller sålunda till och med 1933 års utgång.

Sedan internationella arbetskonferensen år 1929 å dess XIII:e sammanträde (sjöfartssessionen) till behandling upptagit sjöfolkets arbetstid och andra sjöfartsfrågor, hade ärendets internationella sammanhang blivit särskilt betydelsefullt. Under år 1930 hade sålunda ett från internationella arbetsorganisationen till vederbörande regeringar utsänt frågeformulär rörande regleringen av arbetstiden ombord å fartyg genom en internationell konvention varit föremål för såväl ämbetsverkens som Kungl. Maj:ts prövning och bl. a. föranlett utlåtande av kommerskollegium och socialstyrelsen den 2

april 1930 ävensom skrivelse från statsrådet och chefen för socialdepartementet den 27 december 1930 till internationella arbetsbyrån i Genève, innehållande bl. a. en utveckling av den svenska regeringens principiella uppfattning i ämnet. De internationella frågornas aktualitet hade stegrats under år 1931 därigenom, att från internationella arbetsbyrån utsänts en s. k. blå bok, innehållande bl. a. förslag till konvention rörande reglering av sjöarbetstiden, avsedd att behandlas av en internationell expertkommitté i Genève med början den 8 december 1931, vartill inbjudan för Sveriges del antagits av Kungl. Maj:t. Innehållet i nyssnämnda dokument hade föranlett omfattande statistiska och andra utredningar, avseende bemannings- och arbetsförhållanden ombord å fartyg, för belysning av konventionsförslagets innebörd för den svenska sjöfartsnäringsens vidkommande. Sjöfartsfrågornas fortsatta behandling i Genève hade emellertid till följd av olika omständigheter gång efter annan blivit uppskjuten, och då spørgmålet om den svenska lagens fortsatta tillämpning år 1933 åter förelåg till behandling hade den internationella situationen tett sig oviss, men det hade försports, att internationella arbetsorganisationen möjligen skulle komma att återupptaga det avbrutna arbetet redan under år 1933 eller 1934.

Uti *proposition nr 164 till 1933 års riksdag* föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om fortsatt giltighet av 1926 års lag för tiden till och med den 31 december 1934. Enligt det vid propositionen fogade utdraget av protokollet över handelsärenden framhöll föredragande departementschefen, statsrådet Ekman, att den internationella handläggningen av förevarande fråga självklart hade det största intresse även ur svensk synpunkt men att den icke finge vara ett hinder för vidtagande snarast möjligt av de förändringar i den svenska lagstiftningen, som befunes påkallade av redan vunna erfarenheter, samt att, då det icke syntes lämpligt att framlägga förslag till en revision, innan en av vissa ämbetsverk igångsatt utredning slutförts, denna utredning — som ämbetsverken låtit vila i avvaktan på resultatet av den internationella arbetsorganisationens befattning med frågan — med det snaraste fullföljdes. I avvaktan på slutförandet av utredningen förordade departementschefen, att åt den gällande sjöarbetstidslagen förlänades förlängd provisorisk giltighet till och med 1934 års utgång.

Kungl. Maj:ts förenämnda proposition hänvisades till lagutskott och behandlades av andra lagutskottet, som i samband med densamma förehade dels en inom andra kammaren av herrar Lindberg i Stockholm och Ström väckt motion, nr 448, dels en i samma kammare av herr Andersson i Stockholm väckt motion, nr 260, dels ock en i samma kammare av herrar Brädefors och Hagberg i Luleå väckt motion, nr 251, den sistnämnda såvitt däri framställdts förslag rörande arbetstiden för sjömän.

Andra lagutskottet förklarade, i utlåtande nr 28, sig finna lämpligt, att

den gällande sjöarbetstidslagen, såsom i propositionen föreslagits, finge, i avvaktan på slutförandet av den åt ämbetsverken uppdragna utredningen, äga giltighet under ytterligare ett år, samt hemställde, att propositionen måtte av riksdagen bifallas.

Riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan.

Härpå utfärdade Kungl. Maj:t den 21 april 1933 (nr 139) lag angående fortsatt giltighet av 1926 års sjöarbetstidslag till och med den 31 december 1934.

I proposition nr 240 till 1934 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till sjöarbetstidslag av definitiv karaktär. Lagförslaget innehöll dels vissa reformförslag av principiell natur, innebärande en utsträckt tillämpning av åtta-timmarsprincipen eller i vissa fall en anpassning av arbetstidsregleringen i riktning mot en närmare överensstämmelse med denna princip, dels ock förslag till formella och sakliga detaljändringar i flertalet av de dittillsvarande lagbestämmelserna. Reformförslagen avsågo dels en minskning från tolv till åtta timmar om dygnet av den ordinarie arbetstiden till sjöss för vaktindelad däcksmanskap å större fartyg, nämligen med en bruttodräktighet överstigande 2 000 ton i fråga om passagerarfartyg och 3 000 ton i fråga om andra fartyg, dels en motsvarande minskning av arbetstiden för den del av det vaktindelade maskinmanskapat å fartyg med en bruttodräktighet överstigande 700 ton, vars arbetstid icke redan då var inskränkt till åtta timmar om dygnet, dels en minskning från nio till åtta timmar om dygnet av den ordinarie arbetstiden till sjöss för dagmän, dels en minskning från tolv till tio timmar om dygnet av den ordinarie arbetstiden såväl till sjöss som i hamn för kökspersonalen, dels slutligen begränsning, med ett maximum av tio timmar om dygnet, av den för närvarande till högst tolv timmar fastställda ordinarie arbetstiden vid fartygs ankomst till eller avgång från hamn.

I det vid sistnämnda proposition fogade statsrådsprotokollet förklarade sig *föredragande departementschefen, statsrådet Ekman*, vad ämnets internationella sida anginge, alltjämt anse, att den omständigheten, att den internationella arbetsorganisationen tagit befattning med saken, icke borde få utgöra hinder för ett genomförande av sådana förbättringar i den svenska sjöarbetstidslagstiftningen, som befunnits erforderliga. Erfarenheten gäve vid handen, att, sedan en internationell konvention i ämne av denna art utarbetats och gillats av en internationell konferens, en avsevärd tid brukade förflyta, innan konventionen ratificerades av något större antal stater. Att avvakta godkännande och ratifikation i större utsträckning av den tilltänkta konventionen om sjöarbetstiden skulle därför kunna innebära åtskilliga års dröjsmål med en revision av den gällande svenska lagen. Departementschefen kunde så mycket mindre finna en dylik avvaktande hållning nödvändig, som den av honom förordade revisionen av gällande lag

borde vara ägnad att underlätta de ytterligare steg i avseende å arbetstidens begränsning, som anslutningen till en blivande internationell konvention sannolikt skulle kräva.

Propositionen behandlades av andra lagutskottet, som i sammanhang med densamma förehade nio i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen motionerna i första kammaren nr 332 av herr Nordborg, nr 335 av herr Löfgren, nr 336 av herr Carl Carlsson samt nr 349 och nr 350 av herr Lindley ävensom motionerna i andra kammaren nr 591 av herr Ekman, nr 611 av herr Holmgren m. fl. samt nr 612 och 613 av herr Lindberg i Stockholm m. fl.

I motionen I: 336 hemställdes, att riksdagen skulle med avslag å propositionen för sin del antaga en lag av innehåll, att 1926 års sjöarbetstidslag skulle äga fortsatt giltighet till och med 1937 års utgång. I motionerna I: 332 och II: 611 yrkades bland annat, att riksdagen med avslag å propositionen skulle antaga en sjöarbetstidslag av samma innehåll som den gällande lagen i ämnet med vissa i motionerna angivna ändringar. I motionerna I: 335, I: 349 och I: 350 samt II: 591, II: 612 och II: 613 hemställdes, att riksdagen skulle antaga det med propositionen framlagda förslaget till sjöarbetstidslag med vissa i motionerna föreslagna ändringar.

Andra lagutskottet yttrade i utlåtande nr 42, bland annat:

Utskottet har inhämtat, att internationella arbetsbyråns styrelse vid sammanträde i Genève den 22—26 januari 1934 till behandling förehaft frågan om åtgärder för åvägabringande av fortsatt behandling av de sjöfartsspörsmål, åt vilka internationella arbetskonferensens session i oktober 1929 utslutande var ägnad, och däribland främst frågan om en internationell reglering av arbetstiden ombord å fartyg ävensom att nämnda styrelse i syfte att snarast möjligt få till stånd den reglementsenliga andra behandlingen av dessa spörsmål beslutat att sammankalla internationella arbetskonferensen till en ny speciell sjöfartssession, vilken skulle hållas senast 1935 samt andrnas i omedelbar anslutning till 1935 års ordinarie session.

Vid sådant förhållande och i betraktande av den i vissa hänseenden avgörande betydelse, som den internationella handläggningen av hithörande frågor måste erhålla jämväl för den svenska lagstiftningen på detta område, kan utskottet icke undgå att hysa betänkligheter mot att, kort tid innan den internationella behandlingen kan väntas bli återupptagen och slutförd, skrida till en mera definitiv reglering av den svenska sjöarbetstidslagstiftningen. Det torde i detta läge vara ändamålsenligast att i avvaktan på resultatet av internationella arbetskonferensens fortsatta behandling av ämnet tillägga den svenska lagen någon tids fortsatt provisorisk giltighet utan att i samband därmed upptaga frågan om partiell revision till prövning. För en sådan lösning talar jämväl angelägenheten av att under de nu rådande, för sjöfarten synnerligen besvärande förhållandena på den internationella varuomsättningens område undvika åtgärder, som kunna vara ägnade att för den svenska handelsflottan öka svårigheterna att hävda sin ställning i den internationella konkurrensen.

Utskottet anser sig sålunda icke böra förorda, att den svenska sjöarbetstidslagstiftningen nu göres till föremål för revision, vare sig i dess helhet

eller i mera begränsad omfattning, utan tillstyrker, att den nuvarande lagens giltighetstid utsträcker för en tid av ytterligare tre år.

Sju av utskottets ledamöter reserverade sig och hemställde om bifall till propositionen.

Riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan.

Kungl. Maj:t utfärdade därefter den 12 oktober 1934 (nr 496) lag angående fortsatt giltighet av 1926 års sjöarbetstidslag till och med den 31 december 1937.

Enligt vad utskottet inhämtat har internationella arbetsbyråns styrelse vid sammanträde i Genève den 29 januari—den 2 februari 1935 beslutat att till hösten 1935 sammankalla internationella arbetskonferensen till den i utskottets ovan återgivna utlåtande nr 42 omförmälda speciella sjöfartssessionen.

I sitt föregående år avgivna utlåtande nr 42 anförde utskottet, bland annat, att utskottet hyste betänkligheter mot att, kort tid innan den internationella behandlingen av sjöarbetstidsfrågan kunde förväntas bli återupptagen och slutförd, skrida till en mera definitiv reglering av den svenska lagstiftningen på förevarande område. Utskottet framhöll tillika angelägenheten av att under rådande, för sjöfarten synnerligen besvärande förhållanden på den internationella varuomsättningens område undvika åtgärder, som kunde vara ägnade att för den svenska handelsflottan öka svårigheterna att hävda sin ställning i den internationella konkurrensen. Vad utskottet sålunda anført synes utskottet fortfarande äga giltighet. Utskottet vill tillika erinra, att sjöarbetstidslagen gäller allenast till och med år 1937, varför förslag av Kungl. Maj:t om lag rörande sjöarbetstiden kan förväntas bli förelagt riksdagen senast nämnda år. Utskottet anser sig följaktligen icke för närvarande kunna förorda en revision av sjöarbetstidslagen.

Utskottet får för den skull hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 februari 1935.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar K. G. Westman, Hagman*, Gustaf Tamm*, P. Sandström, Karl Bodin, Knut Petersson, Olof Carlsson och Forslund;

från andra kammaren: herrar Magnusson i Kalmar, Johanson i Hallagården, Petersson i Lerbäcksbyn*, Olovson i Västerås, Pettersson i Hällbacken, Hansson i Trollhättan, Sandström i Sollefteå och Sandberg*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Hagman, Olof Carlsson, Forslund, Olovson* i Västerås, *Petersson* i Hällbacken och *Hansson* i Trollhättan, vilka anförde:

Då motionärernas yrkande går ut på att riksdagen först skall fastställa viss arbetstid för i skeppstjänst anställda och därefter hos regeringen begära förslag till lagstiftning i ämnet, ha vi helt naturligt icke kunnat biträda detta yrkande. Att i sådan ordning reglera arbetstiden till sjöss är ju nämligen omöjligt. Vi finna det emellertid i hög grad önskvärt att frågan om arbetstiden till sjöss snarast bringas till en lösning och ha därför inom utskottet yrkat, att riksdagen i anledning av förevarande motion ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till ny sjöarbetstidslag i huvudsaklig överensstämmelse med proposition nr 240 vid 1934 års riksdag.

2) av herr *Magnusson* i Kalmar.